

УДК 281.9(477.5)

НОВГОРОД-СІВЕРСЬКИЙ СПАСО-ПРЕОБРАЖЕНСЬКИЙ МОНАСТІР ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СТАНОВЛЕННЯ ПРАВОСЛАВ'Я НА ЛІВОБЕРЕЖНІЙ УКРАЇНІ

Студ. К.М. Павлюк, гр. БЕК-17

Науковий керівник Н.В. Пархоменко

Київський національний університет технологій та дизайну

В історії українського народу, його духовно-культурному розвитку особлива роль належить монастирям. Діяльність чоловічих монастирів тісно переплітається із буденними справами кожної людини, тому ця проблема є найбільш актуальною саме в наш час, коли більшість людей не усвідомлює й не розуміє їх ролі у житті.

Мета і завдання. Мета роботи полягає у вивченні, аналізі, популяризації історичних фактів, які характеризують розвиток, значення Новгород-Сіверського Спасо-Преображенського монастиря як важливого духовного осередку Лівобережної України.

Згідно поставленої мети визначені наступні завдання:

- проаналізувати джерела та стан вивчення проблеми;
- дослідити та узагальнити історію становлення Спасо-Преображенського монастиря;
- з'ясувати діяльність видатних церковних та культурних діячів Л. Барановича та Д. Ростовського та їх вплив на духовне життя регіону;
- дослідити відновлення духовної та просвітницької діяльності братії.

Об'єктом дослідження є Новгород - Сіверський Спасо-Преображенський монастир, як один з осередків релігійного, суспільно-політичного, та культурного розвитку Лівобережної України.

Предметом дослідження є історія виникнення та розвитку Спасо-Преображенського монастиря, духовно-просвітницька діяльність обителі.

Методи та засоби дослідження. Для вирішення поставлених завдань ми використовували методи:

- теоретичні: аналіз історичних джерел, аналіз історичної літератури, мемуаристики, наукових статей та матеріалів періодичної преси;
- методи синтезу та порівняння.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Уперше було проведено комплексне дослідження історії діяльності Новгород-Сіверського Спасо-Преображенського монастиря та його впливу на процес становлення православ'я.

Представлені матеріали можуть бути використані уроках історії України, української літератури, художньої культури, мистецтва, позакласних заходах, гурткової роботі та виховних годинах. Монастир є дуже відомим серед православних християн, тож поширюється своєю славою по всій Україні та за її межами.

Результати дослідження. Встановлено, що XII – на початку XIII століття формується архітектурний ансамбль Спасо-Преображенського монастиря, відкривається школа яка стала осередком писемності. В XVII-XVIIIст. під керівництвом Л. Барановича формується одна з провідних в Україні художніх шкіл, що вплинула на розвиток навколишніх мистецьких осередків. У 1785р. у монастирі облаштовано семінарію, тут же знаходилась одна з найбільших монастирських бібліотек. 27 травня 1890р. в обителі відбулось відкриття православного Братства в ім'я святителя Д.Ростовського. У 1999 р. після довготривалої перерви у Спасо-Преображенській обителі знову пролунала жива молитва. 27липня 1999 року Державним комітетом України у справах релігії, Спасо-

Преображенський монастир Української Православної Церкви був офіційно зареєстрованим.

Висновки. У ході дослідження встановлено, що за свою майже тисячолітню історію Новгород-Сіверський Спасо-Преображенський монастир пережив досить складну еволюцію.

У XII – на початку XIII століття формується архітектурний ансамбль Спасо-Преображенського монастиря, відкривається школа яка стала осередком писемності.

Впродовж тривалого часу національної історії України саме монастирі виростили інтелектуальний потенціал, ціле сузір'я церковних, громадських та культурних діячів, без яких важко уявити національне відродження XVII століття, вітчизняну барокову культуру XVIII ст.

В XVII-XVIIIст. під керівництвом Л. Барановича формується одна з провідних в Україні художніх шкіл, що вплинула на розвиток навколишніх мистецьких осередків.

Після відкриття Новгород-Сіверської єпархії у монастирі облаштовано семінарію , тут же знаходилась одна з найбільших монастирських бібліотек.

27 травня 1890 р. в обителі відбулось відкриття православного Братства в ім'я святиителя Д.Ростовського. Основною метою братчиків було релігійно-моральне виховання народу і утвердження в ньому православної віри та і християнської побожності. Для цього були організовані бесіди морального і повчального характеру. Братчиками була відкрита школа для дітей з малозабезпечених сімей при Новгород-Сіверському монастирі.

Активною була діяльність Братства і під час Першої світової війни: відправляли на фронт речі і продукти , брали на себе піклування про сиріт і вдів загиблих воїнів , організовували лазарети ; для поранених давали концерти духовної музики.

XX ст. залишило трагічний слід в історії Спасо-Преображенського монастиря.

У 1922р. монастирське життя ще тривало, але вже наступного 1923р. радянськими чиновниками діяльність монастиря була припинена.

Залишається невідомою і доля останніх монахів монастиря.

В буремні роки Другої Світової війни монастирський комплекс дуже постраждав. Новгород-Сіверський був окупований німецько-фашистськими загарбниками 26 серпня 1941 р., а через деякий на території обителі був влаштований табір військовополонених.

Під час наступу радянських військ у 1943р. будівлі монастиря зазнали тяжких руйнувань. Ворожі війська перетворили монастирську кручу в один з основних опорних пунктів оборони. В ході бойових дій були підпалені практично всі споруди обителі. Особливо постраждали Покої настоятеля та Іллінська церква.

У повоєнні роки на території Спасо-Преображенського монастиря розміщувались різні організації : дитячий будинок (1944-55 рр.), обласний інтернат для людей похилого віку (1956-85 рр.).

Протягом 1950-90 рр. проводилась довготривала реставрація. Але жодного разу справа не була доведена до кінця.

У 1999 р. після довготривалої перерви у Спасо-Преображенській обителі знову пролунала жива молитва. 27липня 1999 року Державним комітетом України у справах релігії, Спасо-Преображенський монастир Української Православної Церкви був офіційно зареєстрованим. Обитель відновила свою духовну, господарську та просвітницьку діяльність.

Ключові слова: Спасо-Преображенський монастир, Лівобережна Україна, монастир, православний монастир.